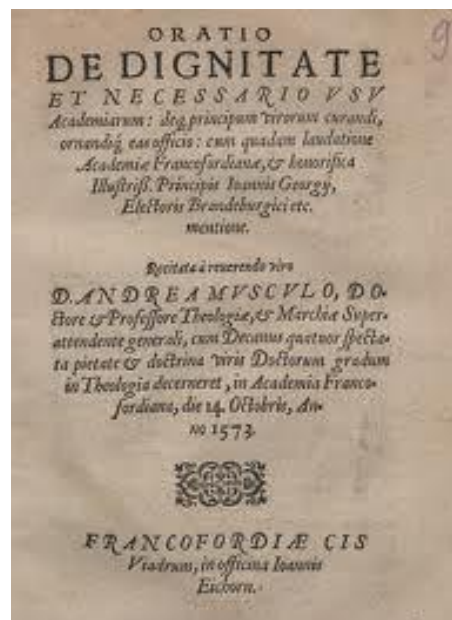

Giovanni Pico della Mirandola: Om menneskets værdighed

Hvem er ophavsmanden?

Giovanni Pico della Mirandola, 1463-1494 var en italiensk renæssancefilosof, som blev født af en ædel familie i et lille hertugdømme i Norditalien ved navn Mirandola. Han begyndte med at studere teologi, men i 1479 kom han til Ferrara, en by i Italien øst for Mirandola, hvor han skiftede de teologiske studier ud med filosofi. Udover græsk og latin studerede han også arabisk og hebraisk, da han havde en interesse inden for arabisk filosofi. De 900 teser om menneskets værdighed, som han senere offentliggjorde i Rom bar præg af at være inspireret af både den muslimske tro og de gamle græske filosoffer, som var ateister. Under hans studier i Ferrara gjorde han ophold af længere perioder i Firenze, hvor han mødte flere af samtidens førende tænkere.

Skriftet med de 900 teser

Pico della Mirandola udgav i Rom i 1486 *Oratio de dignitate hominis* eller *Tale om menneskets værdighed*, som af eftertiden blev betragtet som en vigtig karakteristisk af renæssancen. Den indeholdte 900 filosofiske teser om menneskets værdighed, som i denne sammenhæng betyder stilling eller position i samfundet. Pico della Mirandola var klar til at forsvare sine teser, med hvem end der havde mod på dette, og derfor erklærede han sig villig til at betale rejseudgifterne, hvis en filosof ville til Rom for at diskutere teserne med ham.

Men hans skrifter bragte ham i konflikt med kirken, da paven fordømte teserne. Dette skyldtes, at Pico della Mirandola i sin tale peger på, at mennesket har en fri vilje og derved frihed til at synke til den dyriske levestandard men samtidig også frihed til at hæve sig til den guddommelige verden. Paven satte Pico della Mirandola for en inkvisitionsdomstol, der havde til formål at opspore og dømme kættere for den katolske kirke. Pico della Mirandola flygtede til Frankrig men blev der, på pavens opfordring, fængslet af den franske konge.

Lorenzo de' Medici var dengang leder af Firenze og en af dem Pico della Mirandola havde diskuteret blandt andet poesi med. Han blev omtalt som "den største beskytter af kunst og litteratur, der har været", da han nærede en stor passion for netop dette. Han skrev selv kærlighedstekster, digte, karnevalssange og lignende og var støttet af renæssancens store kunstnere som Leonardo da Vinci og Michelangelo. Pico della Mirandola kunne takke Lorenzo de' Medici, som havde forbindelser til paven, for sin frigivelse i 1493.

Lorenzo de' Medici

Asklepios

Hvad handler talen om?

Teksten vi arbejder med er et uddrag af Pico della Mirandas tale som han skulle have holdt i 1486, hvis ikke hans konflikt med kirken havde tvunget ham til at flygte til Paris, da han offentliggjorde sine 900 teser. Uddraget handler om mennesket i forhold til religion, menneskets værdighed og frie vilje og om hvordan han forstiller sig, at gud har givet mennesket "*del i alt hvad han havde tildelt hver enkelt af de øvrige skabninger*", og på den måde ikke har anbragt mennesket på noget bestemt trin i verdenen "*men satte det midt i verden*" og givet det mulighed for selv at bestemme sin funktion. Mennesket er herre over egen skæbne.

Pico della Mirandola kommer frem til denne konklusion "*efter at have tænkt nøjere over meningen med disse udtalelser*". Her refererer han til den arabiske gud Abdalas udtalelse om at "*der ikke forekom ham noget mere beundringsværdigt end mennesket*" og diktummet af Hermes Trismegistos, som var en antik lærer: "*Et stort under, Asklepios, er mennesket*". Asklepios repræsenterede en rationel holdning i modsætning til den katolske kirkes faste forestillinger om menneskets plads.

Hvem er modtageren?

Modtageren er, ifølge Pico della Mirandola selv, de "*højtærede fædre!*". Det vil sige de lærde og uddannede og sandsynligvis også de gejstlige. Han kalder selv talen *Tale til den romerske forsamling*. Talen er til alle interesserede og veluddannede.

I forhold til talens indhold passer de førnævnte modtager godt, da talen drejer sig om menneskets frie vilje til at vælge deres egen position i verdenen, ligegyldig hvilket udgangspunkt man måtte have, som lærd eller ulærd.

Hvem holder taleren med?

Pico della Mirandola holder som humanist med den almindelige borger. I et udsnit fra talen hævder han, at Gud har ytret: "*... Det skal stå i din magt at udarte til lavere former der er dyriske; det skal stå i din magt efter din egen viljes beslutning at hæve dig til højere former som er guddommelige*".

Man bestemmer selv ens egen skæbne. Han fremfører sin holdning med en lettere bedrivende indstilling: "*Hør nu kære fædre, hvorledes det forholder sig ...*", han hævder endda at kende Guds ord: "*derfor godtog han (gud) mennesket som et værk af ubestemt natur, satte det midt i verden og talte således: "vi har ..."*".

På den måde får Pico della Mirandola i guds navn sat både gejstlige og almindelige borgere i samme kasse, hvilket er til stor fordel for den almindelige borgers forståelse for deres egen individualitet og til fare for kirkens autoritære forhold til borgerne.

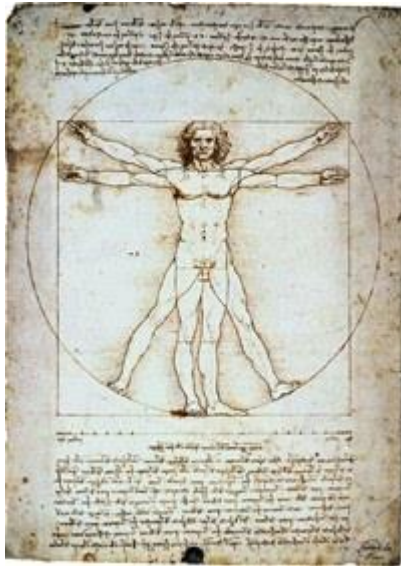
Det er hans gennemgående holdning, at mennesket er placeret midt i verden, som værende hverken guddommelig eller jordisk. Han mener, at mennesket fra starten af ikke har nogen bestemt funktion eller skikkelse, men fri vilje til at finde den skikkelse han ønsker. En anden tendens i teksten er, at sandheden om skabelsesberetningen ikke kun kan findes i de kirkelige skrifter, men også hos de antikke filosoffer. Han har sin helt egen mening til menneskets plads på Jorden.

Samtidens begreber:

Renæssancen:

Renæssance betyder genfødsel. I Middelalderen, som er perioden før renæssancen var der en kollektiv menneskeopfattelse, som var defineret af den katolske kirke, der havde monopol på religionen i stort set hele Europa dengang. Men omkring slutningen af 1400-tallet og første halvdel af 1500-tallet, blomstrede interessen for mennesket og der blev der stillet spørgsmål omkring den katolske kirke. Antikkens kunst, filosofi og litteratur blev igen populært og man forsøgte at komme tilbage til en tid, hvor man tænkte mere på det enkelte individ, hvilket er grunden til at perioden efter den mørke middelalder fik navnet genfødsel. I renæssancen var det enkelte individ og dets muligheder i fokus, hvilket blandt andet kom til udtryk i billedkunsten, hvor man satte mennesket i centrum i stedet for bibelske scener. Man stræbte efter at male så realistisk som muligt, da mennesket skulle betragtes som selvstændig og ikke som en del af en gruppe (for eksempel fattig eller rig). Man lavede skulpturer af menneskekroppe som noget smukt og stort, og anså den nøgne mandlige krop som det mest ideale.

I løbet af renæssancen kom der flere og flere modstandere af den katolske kirke, folket blev for eksempel træt af afladsbrevene. Dette ledte til slut ud i reformationen i 1536 ført af Martin Luther, som blev den protestantiske kirkes fødsel.

Tegning af Leonardo da Vinci

David af Michelangelo

Menneskets frihed:

Pico della Mirandolas offentliggørelse af sine 900 teser bliver betragtet som et eksempel på den nye menneskeopfattelse i renæssancen. Han havde den revolutionære holdning, at menneskets frihed også indebærer friheden til at bestemme hvem man vil være, og hvornår man vil være hvordan. I sin tale lader han gud udtrykke det på denne måde: *"Vi har hverken skabt dig som et himmelsk eller jordisk, hverken som et dødeligt eller udødeligt væsen for at du som din egen skulptør og kunstner med frihed og ære kan skabe dig den form du sætter højest."* Vi må ud fra vores egen fornuft afgøre hvordan vi vil være uden den katolske kirkes indblanding. Renæssancemennesket skulle løsrives fra hierarkiet ved at udnytte dets retlige frihed og træde frem som enkeltindivid i samfundet.

Humanisme:

Ordet Humanisme deles op i to hovedbetydninger: Humanisme som livssyn og humanismen som en periode i det europæiske åndsliv. Det humanistiske livssyn sætter som norm respekten for det enkelte menneskes ret til en udvikling i frihed og moralsk ansvarlighed. Humanisten står fast på sin uafhængighed af ydre autoriteter. Den typiske humanist lader sig altså styre af fornuften, dømmekraften og sin smag. Høflighed og civiliseret optræden er ikke kun en ydre skal, men noget, der virker moralsk indadtil. Den tyske filosof Hans-Georg Gadamer betegnede "humanistiske ledemotiver" som dannelse, dømmekraft, Sund fornuft og smag (her forstået som fx sans for kvalitet).

Humanismen som periode forløb fra 1300 til 1600. I denne periode relaterede de kulturelle bestræbelser i kulturen til den antikke kultur.

Den konkrete tilblivelsessituation og den konkrete hændelse bag talen:

Talen blev skrevet i forbindelse med Pico della Mirandolas offentliggørelse af sine 900 filosofiske teser. Det var meningen han skulle have holdt den i Rom i 1486, men han blev nødt til at flygte til Frankrig på grund af, at den katolske pave ønskede ham for en inkvisitionsdomstol (der som tidligere nævnt er den katolske domstol, som er skabt for at straffe kættere) på baggrund af hans teser.

<https://sites.google.com/site/taleritiden/2-picos-tale/historisk-baggrund>